

Klaverkonferansen 2019

Dato: 9.-10. januar 2019

Sted: Rekstensamlingene, Bergen

Konferansens mål:

Å samle klaverpedagoger og nøkkelpersoner i miljøet med høy kompetanse og stort engasjement til et løft for klaverfeltet og morgendagens pianister.

Sentrale spørsmål:

Hvordan jobbe med notebildet og utvikle sitt musikalske uttrykk?

Hvilken pedagogikk passer best til Griegs klavermusikk?

Hvor viktig er klaverkonkurransen for elevens utvikling?

Hvordan utvikle eget talent og være entreprenør samtidig?

Hva kan vi lære av klaver på russisk vis?

Hva kan en pianist brukes til – utover å spille piano?

Rapportens innhold

DAG 1

Side 3: Velkommen

Ved Anders Hall Grøterud (leder Senter for talentutvikling Barratt Due), Håvard Gimse (NMH og Jiri Hlinka-akademiet) og Alf Richard Kraggerud (Barratt Due musikkinstitut)

Side 4: Det levende notebildet. Gjemt eller glemt kunnskap?

Liv Glaser, Norges musikkhøgskole

Side 5: Mesterklasse med Leif Ove Andsnes

Side 6: Griegs skatter. Pedagogiske aspekter ved Griegs klavermusikk

Audun Kayser, Griegakademiet

Side 7: På spissen: Gruppediskusjoner. Ulike temaer, bla bruk av tilbakemeldinger ved undervisning. Inndeling etter relevans for deltakerne.

Side 8-9: Det utvidede musikkliv – hva kan en pianist brukes til?

Maren Ørstavik, journalist og kritiker i Periskop og Aftenposten

DAG 2

Side 10: Klaver på russisk og norsk vis. Hva kan vi lære av hverandre?

Sergej Osadchuk, Universitetet i Tromsø

Side 11: Ung pianist på jobb – hvordan utvikle eget talent og være entreprenør samtidig?

Thormod Rønning Kvam, frilans pianist og deltaker i mentorprogrammet ArtEx

Side 12-13: Panel-samtale over flere temaer

Panel: Marina Pliassova, Mona Spigseth, Thormod Rønning Kvam, Maren Ørstavik, Signe Bakke og Alf Richard Kraggerud. Moderator: Håvard Gimse.

Side 14-15: Nasjonalt og regionale talenttiltak. Presentasjon av nye initiativ. SFTBD m.fl.

- 1) Nasjonalt talentutviklingstiltak på klaver v/ Håvard Gimse & Anders Hall Grøterud
- 2) Bergen Pianomester v/ Karianne Stangenes Søvig
- 3) Unge Talenter Bjergsted v/ Sandra Lie Rognes
- 4) EPTA-konferanse & UMM v/ Siv Kristin Klippen

Side 16: Oppsummering av gruppearbeid

Side 17: Det personlige uttrykket – ønsket eller fryktet?

Wolfgang Plagge, Norges musikkhøgskole

Side 18: Avslutning

Side 18: Oversikt over rapportens vedlegg

Side 18: Aktuelle nettlinker

Side 19: Om Senter for talentutvikling Barratt Due (SFTBD)

DAG I VELKOMMEN

Konferansen ble åpnet av Anders Hall Grøterud, Håvard Gimse og Alf Richard Kraggerud.

Anders Hall Grøterud (leder, Senter for talentutvikling Barratt Due)

- Velkommen til klaverkonferansen om talentutvikling 2019, som er et samarbeid mellom SFTBD og Jiri Hlinka-akademiet.
- Klaverkonferansen ble arrangert for første gang i 2017, med et mål om å samle pedagoger, støttespillere, talenter og nøkkelpersoner.
- Første år fikk vi en god oversikt over feltet. Vi er nå samlet for å gå dypere, spissere og mer pianofaglig enn tidligere.
- Anders er leder i SFTBD og underviser i prestasjonsprosess for utøvende musikere. Hva skjer med oss når vi skal levere, prestere og yte?
- Talentutvikling: for å utvikle det talentet man er født med er det tre ting som kreves: glød/motivasjon, innsats og læring.
- Talentutvikling som ressursbegrep – det vi kan gjøre noe med.
- Eksempel fra Triatlon: det norske landslaget startet en satsning mot sin yngre målgruppe for 6-7 år siden. De startet på 0, men er nå best i verden. Eksempel til inspirasjon. Det er mulig!
- Senter for talentutviklings tre innsatsområder:
 - 1) Arbeid regionalt: SFTBD er pådriver for å gi talenter innen klassisk musikk vekstvilkår på internasjonalt nivå der talentene bor.
 - 2) Initiativtaker og vertskap for nasjonale konferanser for pedagoger og nøkkelpersoner innen klaver, blås og stryk.
 - 3) Arbeid for å få etablert gode modeller lokalt som Musikk på Majorstuen og Edvard Munch vgs. Seminar om spisset musikktilbud i skolen.
- I arbeidet innenfor klaverfeltet får SFTBD faglig støtte fra faggruppen på klaver med representanter fra alle regionene: Mona Spigseth (Trondheim), Siv Høye Sjøtun (Bergen), Sandra Lie Rognes (Stavanger), Tellef Juva (Kristiansand), Sergej Osadchuk (Tromsø), Håvard Gimse (NMH/JHA), Kristin Fyrand-Mikkelsen og Marina Pliassova (Oslo/Barratt Due). Bård Dahle er med på vegner av Kristiansandsregionen under konferansen.

Håvard Gimse (NMH, Jiri Hlinka-akademiet, SFTBDs faggruppe på klaver)

- Senter for talentutvikling som initiativtaker til nytt nasjonalt talentutviklingstiltak på klaver.
- Det tilbys inntil 10 plasser til talenter fra hele landet.
- 6 av plassene er forbeholdt 6 regioner (Tromsø, Trondheim, Kristiansand, Stavanger, Bergen og Østlandet), mens resterende 4 plasser tildeles uavhengig av region basert på prøvespill.
- Det blir arrangert 2-3 samlinger i året, gjerne i sammenheng med annen musikkbegivenhet. I 2019 blir samlingene arrangert i sammenheng med Festspillene i Bergen/mesterklasser ved Jiri Hlinka-akademiet og Valdres sommersymfoni.
- Noen talenter får mye fokus, og har nesten for mye tilbud. Vi vil også fokusere på de talentene som ikke har så mye tilbud fra før, samtidig som vi ønsker å nå de beste.

Alf Richard Kraggerud (prorektor Barratt Due musikk institutt)

- Det er viktig å holde på det internasjonale perspektivet. I 2019 har vi tilgang og mulighet til å se hva som foregår rundt oss på en helt annen måte enn tidligere.
- Talentutvikling er i vinden.
- Kulturskolens rammeplan: her kalles talentutvikling fordypning, og dette er et godt begrep i noen sammenhenger. Man blir ikke snever av å gå i dybden – dette gir derimot innsikt til å se sammenhenger.
- Vi må gå mot mindre synsing, og mer deling av kunnskap.
- Landene i Norden har mye til felles og er ett geografisk område. Vi må dele med hverandre.

- Det vanskeligste i Norge er at vi har et rigid skolesystem. Fleksibiliteten blir utfordret. Her må vi jobbe mot at de med glød kan få den fleksibiliteten de trenger for å komme dit de vil.
- Fremtiden: alle må få en sjanse uavhengig av hvilken bakgrunn de har. Det er opp til oss å se alle, og å gi dem muligheten.

DET LEVENDE NOTEBILDET. GJEMT ELLER GLEMT KUNNSKAP?

Innlegg ved Liv Glaser, Norges musikkhøgskole.

Liv Glaser snakket i sitt innlegg om notebildet – og hvordan dette gir liv til notene og fantasien. Liv mener at notebildet har sitt eget landskap og sin egen himmel, som er fylt med musikk før man i det hele tatt kommer i nærheten av et instrument. Dette belyst av elementer som artikulasjon og takt, notelengde eller dynamikk.

Liv snakket om og viste artikulasjonstegn som kan knyttes til dynamikk og rytme og gir musikken form og mening. Hva så med buene? Disse kan bety både legato og fraselengde, men er mer betydelige enn det. Første noten under buen betones diskret, generelt med diminuendo og avkortning av siste noten.

Videre snakket Liv om taktering, og de henholdsvis tunge og lette taktslag. I barokken kalt "gode og dårlige taktslag". Det er grunnleggende forskjeller tilknyttet til taktering. $\frac{3}{8}$ skal spilles lettere enn om det står $\frac{3}{4}$. Hva bestemmer alt dette? Affekten bestemmer dette: et langsomt, trist eller høytidelig stykke med store noteverdier krever et langsommere tempo og tyngre spillestil enn scherzo-lignende og allegro-lette stykker med kortere noteverdier.

Ulik artikulasjon i bass og diskant gir god pianistisk skoloring i koordinasjon/uavhengighet mellom fingre/hånd/armer.

Liv spilte og viste flere konkrete eksempler fra Beethoven, Brahms, Grieg og et par klaverskoler.

Liv minnes til slutt Carl Philipp Emanuel Bachs ord: uttrykket og affekten først, så utførelsen. Vi må søke etter musikkens musikalske iboende karakter, og finne ut av hvordan den best kan forløses. Dette utvikler nysgjerrighet, musikalsk selvstendighet og gir viktige interpretasjonsverktøy – og gode fingersetninger.

Liv avsluttet med en oppfordring til å kaste et tilbakeblikk fremover, og et sitat av dikteren Stein Mehren: "Fremtiden følger fortiden og belyser den her og nå!"

MESTERKLASSE MED LEIF OVE ANDSNES

Gjennom Klaverkonferansens hittil tre år har det blitt en tradisjon at en av veilederne ved Jiri Hlinka-akademiet holder en mesterklasse med noen av deltakerne på akademiet.

I år ble to unge lovende som er midt i målgruppen presentert.

- Kei Solvang, 16 år. Går 1. klasse på musikklinjen ved Langhaugen videregående skole. Spilte Beethoven sonate opus 203, 1. sats.
- Sophia Mina Friedensburg, 13 år. Går på musikklinken ved Majorstuen skole. Spilte Chopin ballade nr 2.

GRIEGS SKATTER. PEDAGOGISKE ASPEKTER VED GRIEGS KLAVERMUSIKK.

Innlegg ved Audun Kayser, Griegakademiet. Audun har tidligere vært ansatt som leder for Griegs hjem på Troidhaugen, og har nær kjennskap til Grieg.

Audun startet innlegget med å stille spørsmål som: Hva kan man si om Grieg som ikke er sagt mange ganger før og hva vet vi om Grieg som pedagog? Hvorvidt Grieg trivdes med å undervise vet man ikke, og man vet heller ikke noe om hvilken tilnærming han hadde til pedagogikken sin. Vi kan likevel si at Griegs lyriske stykker sier noe om Grieg som pedagog. Med sitt Opus 12 gikk Grieg inn i markedet for undervisningsmateriale.

Grieg studerte i Leipzig i fire år fra han var 15 år. I ettertid klaget han på utdannelsen, men han fikk et akseptabelt grunnlag her for å utvikle sitt talent. Etter en stund med en lærer han ikke trivdes særlig med, fikk han tildelt Ignaz Moscheles som lærer i klaver. Dette var en mann Grieg hadde stor respekt for og som han lærte mye av.

Et eksempel på Griegs pedagogiske tenkning finner man i Arietta nr 12. Her er det mange ting å ta tak i for mindre elever. Hvor skal du sette fingrene på overstemmen? Stemmer i venstre og høyre hånd skal koordineres og du må jobbe med det generelle klangbildet samt pedal. Eksempler på godt undervisningsmateriale:

Opus 12: mye egner seg godt til undervisning herfra.

Opus 38: mye her har passelig vanskelighetsgrad til det forberedende stadiet, eks kanon. Det har et pedagogisk drag over seg.

Opus 43: en etude for kromatiske løp.

Man kan anta at Griegs år i Leipzig var veldig utviklende. Han fikk store konsertopplevelser i lokaler som Gewandhaus og Thomaskirken i tillegg til det som foregikk på konservatoriet.

Bach kan antas å ha påvirket Griegs musikk. Noe som er underkommunisert, er at mye av Griegs pianomusikk er skrevet ut i tradisjonell firestemmig sats. Disse består av fire ulike stemmer hvor hver stemme lever sitt eget liv. Det lyriske stykket "Bondens sang" er et eksempel på dette. For bruk av dette ved undervisning er et godt alternativ å la studentene synge noen av stemmene. Å spille stykket og synge en av stemmene til samme tid kan være veldig utviklende. Sang er et viktig stikkord i Griegs pianomusikk.

At alle Griegs stykker har et navn gir oss et gratis innfallspunkt til tolkningen av Griegs musikk.

Anbefalt litteratur om Grieg:

- Edvard Grieg, "Artikler og taler" og artikkelen "Min første Success" utgitt ved Øystein Gaukstad (1957). I denne artikkelen skriver Grieg om hele sin barndom, og alt vi vet om dette og tiden i Leipzig har vi derfra. Dette er skrevet godt, med humor og et filosofisk tilsnitt.
- David Monrad Johansen, "Edvard Grieg" (1934).
- John Horton, "Grieg" (1974). En objektiv biografi som balanserer dekning av komponistens liv med en analyse av musikken og hans viktighet.
- Finn Benestad og Dag Schjelderup-Ebbe, "Edvard Grieg – Mennesket og kunstneren" (1980).
- Axel Bruch, "Skjulte harmonier – Satsstruktur og tradisjon i Griegs duosonater" (2002).
- Erling Dahl, "Fra motgang til seier – Edvard Grieg i årene 1877-1885. Med 51 hittil upubliserte brev fra Grieg til Karl Hals".

PÅ SPISSEN: GRUPPEDISKUSJONER.

Konferansedeltakerne ble delt inn i grupper med ulike tema etter relevans for deltakerne. Oppgaven var som følger:

Bruk av tilbakemeldinger er vesentlig for å drive og motivere eleven/talentet i arbeidet med klaverspillingen. Noen mener at man i dag er alt for snill i tilbakemeldingene til ungdom generelt og roser dem bare de tar av seg på beina. Andre mener at en mer krevende og ærlig stil, a la det treneren Gjert Ingebrigtsen utøver, kan være for tøft og virke mot sin hensikt. Atter andre mener ungdommene selv stiller høye nok krav til seg selv, og at vi ikke trenger å fortelle Generasjon Prestasjon hva som skal til for å lykkes.

Med dette som bakteppe; hva mener dere:

- 1) Hva er riktig bruk av tilbakemelding for din elevgruppe/talentgruppe, for eksempel når det gjelder balansen mellom "ris" og ros?
- 2) Hva slags type tilbakemeldinger bidrar til å skape raskest mulig fremgang vs fremgang som varer over tid? Er det forskjell/motsetninger?
- 3) I hvilken grad tør vi stille tydelige krav overfor elever som viser eller uttrykker ambisjoner om å bli gode; klarer vi å fortelle dem hva som kreves? Eller blir vi for "snille"?

DET UTVIDEDE MUSIKKLIV – HVA KAN EN PIANIST BRUKES TIL?

Innlegg ved Maren Ørstavik. Maren er utdannet pianist fra Norges Musikkhøgskole og har master i musikkvitenskap fra UiO. Maren jobber nå som journalist og kritiker.

Maren Ørstavik startet innlegget sitt med en historie fra tiden som student ved NMH og time med professor Einar Henning Smebye. "Hva vil du med den e-en"? Dette ble sagt i en kammermusikksituasjon med to passelig flinke studenter som ikke helt visste hva de skulle. Dette har blitt stående som et vendepunkt for Maren. Maren visste sjelden hva hun ville med musikken, og denne hendelsen bekreftet nettopp det.

I dag jobber Maren i mediebransjen, men det føles som å komme hjem når hun kommer og snakker med pianister. Maren hadde jobbet i Aftenposten i kun fjorten dager da mange av hennes kolleger mistet jobben. Mange snakker om avisdød, og hvordan sosiale medier har tatt knekken på avisbransjen. I Aftenposten har mengden journalistikk blitt redusert betraktelig de siste ti årene. Fra å anmelde Oslo-Filharmonien hver torsdag til å anmelde Oslo-Filharmonien tre ganger i året. Oppgaven nå ligger i å finne formater som interesserer leserne. Fokus på konserter og forestillinger som gjentas. Balansen er viktig; det må ikke bli for nerdete – men heller ikke for tilgjengelig.

Pianisters fordeler: de er eksperter. Noe av det viktigste musikkutdanningen gjør er å skape eksperter. Pianister er gode på systematisk trening, å se meningen bak kritisk tenkning og å levere ferdig arbeid.

I følge Maren beskriver både EUs Key Competences for Lifelong Learning og McKinsey-ferdighetene egenskaper en pianist har. Se bilder under. I lys av dette beskriver Maren hvordan en pianist har gode forutsetninger for å gjøre ulike jobber. En pianist (musiker) har et godt grunnlag, og pakken egenskaper kan overføres og brukes innen ulike yrker, også uten å ta ny utdanning. Dette behøver ikke å bli presentert i musikkstudiesammenheng, men er viktig kjennskap å ha når tiden for valget videre kommer.

Spørsmål/kommentarer:

- Musikk institusjonene fremmer ikke de mangfoldige mulighetene man har ved endt musikkutdanning, men det er kanskje positivt. Fokuset er 100% på musikken der og da.
- Mange musikere har lettere for å tilegne seg andre fag som feks matematikk. Mønstergjenkjenning er viktig både når det gjelder noter og matematikk.
- Dersom du ønsker å jobbe med et annet humanistisk fag er det ikke nødvendig med en bachelor i andre kulturorienterte fag. Du har den bakgrunnen du trenger med musikkutdanning.
- Kjenner Maren på ansvar for utøveren/skaperen når hun skriver kritikk? Maren beskriver at hennes lojalitet ligger på leseren, og hun kjenner lite ansvar overfor dem hun skriver om. Anmeldelsene er for dem som leser dem, ikke dem de er om.
- Jobben til Maren er ikke å være omdømmearbeider for den klassiske musikken. Hun er likevel dette være å indirekte være kritisk.

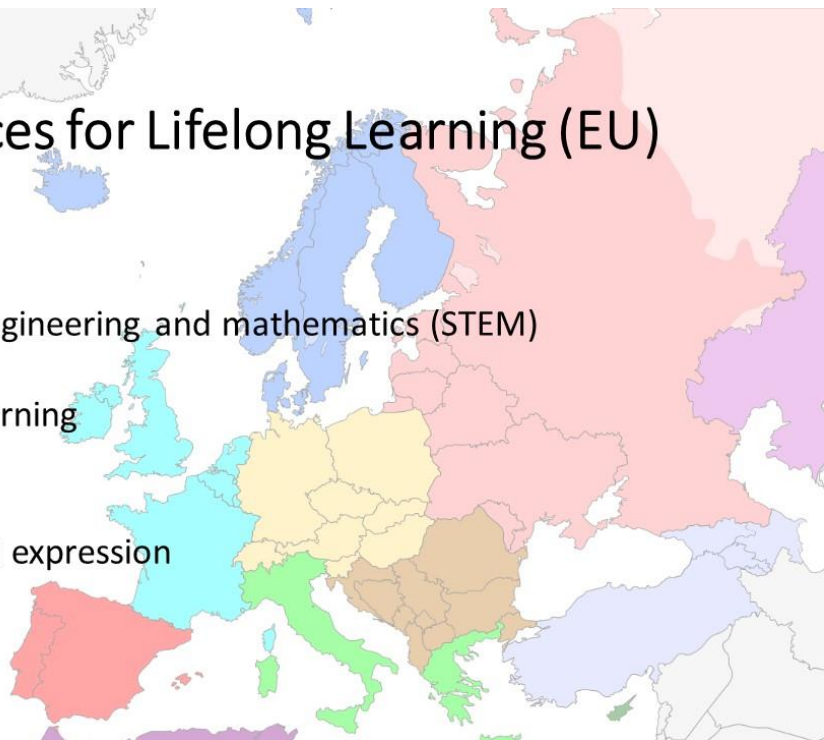

McKinsey-ferdigheter

- Complex problem-solving
 - Critical thinking
 - Creativity
- People management
- Coordinating with others
 - Emotional intelligence
- Judgment and decision-making
 - Service orientation
 - Negotiation
- Cognitive flexibility

Key Competences for Lifelong Learning (EU)

- Literacy
- Languages
- Science, technology, engineering and mathematics (STEM)
- Digital
- Personal, social and learning
- Civic
- Entrepreneurship
- Cultural awareness and expression

KLAVER PÅ RUSSISK OG NORSK VIS. HVA KAN VI LÆRE AV HVERANDRE?

Sergej Osadchuk fra Universitetet i Tromsø holdt innlegg om norske og russiske tradisjoner innen klaverpedagogikk.

Det er 26 år siden Sergej begynte å undervise i Tromsø, og i dette innlegget deler han noen av observasjonene sine gjennom disse 26 årene. Norsk tradisjon skal sammenlignes med russisk tradisjon. Her kommer det frem aspekter som kan være relevante i diskusjonen om hvordan talentutviklingsprogram skal utvikles videre.

Sergej forteller at hans første møter med norske klaverstudenter overrasket ham, da tilnærmingen i Norge var en helt annen enn i Russland. Dette etter både å ha vært student og undervist i Russland. Sergej opplever at norske studenter har en open-minded innstilling. I hans øyne er de motiverte for utvikling, åpne for input, og har gjerne sine egne meninger. De norske undervisningstimene er preget av dialog, dette i motsetning til undervisningstimene i Russland. I Russland kan det være stor avstand mellom lærer og elev. Sergej anser det som sentralt at studentene gjør seg opp egne meninger, og skaper noe personlig. Dette som grunnlag for å skape fremtidige kreative musikere.

I Norge har studentene gode muligheter for å evaluere egen lærer både gjennom skjemaer og muntlig. I Russland er dette i liten grad mulig. Sergej opplever at det russiske systemet er mer konservativt, ortodokst og strengt, og at gleden over å skape musikk sammen er større i Norge.

På en annen side opplever Sergej at den norske "forsiktige" tilnærmingen kan ha negative følger. De norske studentene har klare begrensninger i teknikk. Mange starter sent, og kunnskapen om generelt klaverrepertoar er begrenset, sammen med den teoretiske kunnskapen. De norske studentene mangler også etablerte øverutiner. Feil korrigeres ikke, og samme feil gjentas gjerne time etter time. Dette kan knyttes til den mer direkte formen for respons som benyttes i Russland. Se vedlagt powerpoint for et innblikk i forskjellen på undervisningssystem i Norge vs Russland (oppbygging, fag, år/varighet ol).

Sergej mener at norske klaverstudenter vil ha fordel av å bli kjent med og forstå klassisk musikk. Det er viktig å utvide tilbudet på kulturskolenivå, da dette må skape fundamentet for det som skal skje ved musikklinjen på vgs og under musikkstudiet senere.

I begge tradisjoner er det viktig å tenke på at utdanningen skal være anvendelig når man er ferdig som student. I Russland er akkompagnement et eget fag under studiet – som gjør at man sitter med et repertoar på 400 verk når man er ferdig student. Hvert semester var det også semesterprøver, hvor man måtte presentere et program samt spille prima vista og transponere. I Norge jobbes det mot å tilpasse undervisningen slik at den samsvarer mer med hva du møter når du er ferdig som student.

I Norge fins det eksempler på utdanning som lever opp til samme nivå som i Russland. Sergej nevner Barratt Due-systemet som et eksempel på dette. Barratt Due kan likevel ikke dekke alle behov lokalt og regionalt.

Sergej avslutter med å si at den russiske og den norske tradisjon kan berike hverandre. Begge land har et stort antall flinke og talentfulle utøvere, og det bør etterstrebes mest mulig oppfølging av de som forutsetningene for å bli gode!

Spørsmål/kommentarer:

- Den russiske tradisjonen er gammel, og ble etablert før oktober-revolusjonen (1917). Systemet har stått mer eller mindre uberørt i minst 70 år.
- Det eksisterer en form for opptaksprøve når man starter på musikkskole i Russland, men denne er kun for å avgjøre hvilket instrument eleven blir tildelt. Opptaksprøven er ikke avgjørende, og alle elever får tilbud om plass.
- Tilbudet er ikke gratis, men prisen man betaler kan betraktes som å være en symbolsk sum.

UNG PIANIST PÅ JOBB – HVORDAN UTVIKLE EGET TALENT OG VÆRE ENTREPRENØR SAMTIDIG?

Innlegg ved Thormod Rønning Kvam, frilans pianist og deltaker i mentorprogrammet Art Ex

Thormod Rønning Kvam startet innlegget sitt med å mimre seks måneder tilbake i tid. På dette tidspunktet var han på Rekstensamlingene og forberedte sin første konsert som solist. Dette etter å ha gjennomført 7-8 år med utdanning. Dette fikk ham til å reflektere rundt spørsmålet: hva sitter man igjen med etter så lang tids utdanning? Har man et publikum? Er man interessant? Er man klar for å gjøre en soloturné på dette tidspunktet? Thormod forteller at turnéen gikk bra, og dette opplevdes som en enorm befrielse. Spørsmålet han stilte seg var likevel: er man som pianist under utdanning forberedt på dette?

Spørsmål man kan stille seg er: blir vi utdannet inn i et system? Eller blir vi dannet ut av systemet?

Da Thormod tok sin masterutdannelse i London var det rundt hundre klaverstudenter ved institusjonen. Blant disse var kun 5-10% konserterende. Mange studenter var fra Asia, og hadde lang vei hjem dersom de ønsket å utøve og opprettholde nettverk i hjemlandet.

Thormod vokste opp i Asker, som var litt utenfor Osломiljøet. Det oppsto en viss frustrasjon tilknyttet Barratt Due og Valdres sommersymfoni, da disse miljøene opplevdes noe isolert og ikke så lett tilgjengelig. Første deltakelse på Valdres sommersymfoni opplevdes som et stort veiskille. Her fikk han treffe andre som drev med det samme. Det var konkurranse, og noe å sikte mot. Året etterpå startet Thormod på Unge Talenter ved BDM, og fikk virkelig opplevelsen av tilhørighet og utvikling.

Videre tok Thormod sin bachelorutdannelse ved BDM, og her ble han kastet ut i å finne sin indre kjerne og motivasjon tidlig. På NMH er det flere pianister og en annen situasjon – og det er fordeler og ulemper ved begge alternativer. Videre havnet Thormod på Jiri Hlinka-akademiet, og hadde inspirerende undervisning med Jiri. Han ble anbefalt å søke seg videre utenlands, og havnet dermed i England.

Ved Barratt Due var Thormod en del av første kull på faget Entreprenørskap, og han fikk være med på å starte opp Fagerborgfestspillene. Her fikk han inspirasjon til å drive med det han kaller igangsetting, og dette har vært et viktig fokus i hverdagen hans siden 2014.

Avslutningsvis spør Thormod seg: Hva kan vi som forbilder gjøre? Thormod presiserer her at den viktigste ferdigheten er talentet til å arbeide og utvikle seg. Dette er et viktig utgangspunkt for en karriere over tid. Man må recalibrere seg på hva som er viktig som yrkesutøver – og dette gjelder alle yrker. Det handler om livslang læring, mestring, glød og inspirasjon. Et viktig poeng er å fokusere på hele mennesket – også mennesket bak tangentene.

Spørsmål/kommentarer:

- ArtEx har vært siste stoppested for Thormod. Dette er et program initiert av Talent Norge, hvor fokuset er på utøvere innen ulike sjangre. Dette oppleves som et sted å være hvor folk bryr seg, og mentoring, coaching og apparatet er det viktigste. Man får muligheten til å jobbe på tvers av sjangre, noe som er spennende.
- Thormod opplever balansen mellom å utvikle seg selv som musiker og å jobbe som igangsetter som berikende. Etter at han øvd sine timer en dag har han fortsatt tid til å jobbe med andre ting. Her får han opplevelsen av at det eksisterer mer enn livet på øverommet.

PANELSAMTALE OVER FLERE TEMAER – bl.a: Hvor viktig er klaverkonkurransen for elevens utvikling?

Panel: Marina Pliassova (Barratt Due), Mona Spigseth (NTNU), Thormod Rønning Kvam (frilans pianist), Maren Ørstavik (journalist og kritiker), Signe Bakke (Griegakademiet), Alf Richard Kraggerud (Barratt Due musikk institutt).
Moderator: Håvard Gimse

Tema 1: Konkurranser. Hvor viktig er konkurranser for klaverstudenter?

Bakgrunn tema 1: Konkurranser har lenge vært en viktig del av forming og utvikling for klaverstudenter. Det kommer stadig flere konkurranser både lokalt og regionalt. Er dette positivt for elevens utvikling?

- Konkurranser kan være viktig for utvikling og for å utvide repertoarkunnskap.
- I utlandet har konkurranser i visse tilfeller så sentral rolle at de skaper karrierer.
- Konkurranser kan gi inspirasjon til øving, og er en god mulighet for å perfektionere seg. Det kan imidlertid gå på bekostning av andre ting.
- Allsidighet er viktig for pianister, og her er konkurransen en del av det helhetlige bildet.
- Konkurranser kan være motiverende på den måten at det er et tydelig og konkret mål, og man må forberede et program. Her får elevene mulighet til å utfordre seg selv, og gjøre noe så bra som de overhodet kan.
- Nasjonale konkurranser er positivt for å møte andre og kalibrere seg tilknyttet hva som skjer på landsbasis.
- Det kan være positivt å gjøre annen samlende aktivitet i sammenheng med konkurranse, eksempelvis mestermøte med Håvard Gimse som ble arrangert i forbindelse med Bergen Pianomester.
- I et journalistisk perspektiv er konkurranser bra, fordi det gir noe helt konkret å peke på og skrive om.
- Det er flere positive sider ved å sende elever på konkurranser. Man møter nye mennesker, man jobber mot et mål over tid, og får muligheten til å lære mye nytt og nyttig. I visse tilfeller kan det være enklere å reise på konkurranser enn å organisere egne konserter for elevene.
- Konkurransene er ulike med ulikt fokus, og det er derfor viktig å vite hva slags konkurranse du sender eleven din på.

Er det noen i panelet som har hatt ordentlig negative opplevelser med konkurranser?

- I Norge er det mest positiv konkurranse. Det er høyt nivå og man konkurrerer mot hverandre, men det oppleves likevel nesten utelukkende positivt.
- Hvilken holdning man har når man går inn i konkurransen er avgjørende. Det er eksempelvis viktig å vektlegge at resultatet av en konkurranse ikke er avgjørende.
- Prosessen må være målet – ikke resultatet.
- Dersom man kommer til konkurranser som er dårlig organisert, kan dette oppleves lite motiverende. Man må kunne forvente tilgjengelige øvingsrom og gode konsertsaler.
- Det er viktig å huske at deltakelse i konkurranser ikke er avgjørende, og det er flere toneangivende musikere i dag som aldri har deltatt i en konkurranse.
- Dersom du ikke kjenner andre i miljøet, kan opplevelsen av å delta i konkurranse være mindre god. Følelse av utenforskap.
- Det er viktig å holde foreldrene unna i konkurransesetting. De kan sette fokus på feil momenter, og skape kaotisk stemning.
- Musikklivperspektiv: Har konkurransene overtatt konsertenes rolle? Konkurranse kan settes i samme sjanger som eksempelvis auditions, og kan være en øvelse frem mot dette.
- Det er stor forskjell på konkurranser i Norge og utlandet. I eksempelvis England er det flere store konkurranser, og det er et miljø som publikum liker. De som vinner konkurransene vinner også synlighet m.m.

Ser vi de siste krampetrekningene av konkurranser på feltet nå?

- Konkurranser interesserer folk, dette ser vi også i tv-sammenheng.
- Opprettelse av nye konkurranser må være gjennomtenkt: det må være et mål og en mening med konkurransen.
- Når konkurransene skaper samarbeid mellom ulike aktører utgjør de en viktig rolle.

- Det må være åpenhet rundt juryering. I noen tilfeller er det elevenes egne professorer som juryerer, og konkurransene kan oppleves urettferdig.
- Det er viktig å få mulighet til å be om tilbakemelding i etterkant av konkurranse og juryering.
- Det er viktig at lærerne rammer inn det hele, og skaper en helhet rundt konkurransen som gjør at deltakerne/elevne får mest mulig ut av det.
- Spillestilen i Norge og utlandet kan sies å ha blitt noe forflatet blant unge pianister de senere år. Har dette sammenheng med konkurransevirkosomhet? Bli pianistene likere? Det er et større apparat som står bak dette, men konkurransene er en del av det. Du må passe en profil for å treffe et marked.
- I konkurranser innenfor musikk vil juryen alltid ha subjektive oppfatninger av det som blir spilt. Slik sett er det enklere i idretten, hvor resultatene enklere målbare. Her er det viktig å evaluere seg selv opp mot hva man fikk til. Det er viktig å gjøre en personlig debrief og/eller evaluering for å få et mest mulig realistisk og konstruktivt bilde av fremførelsen. Det er viktig at eleven gjør denne evalueringen før resultatet har kommet, for å gjøre seg sin egen mening fremførelsen før han/hun får input utenfra.

Hvordan påvirker konkurransene måten man underviser på?

- Det eksisterer noen spillestiler man kan vinne konkurranser med, og andre man ikke kan vinne konkurranser med. Dette er utfordrende, og det er synd at man tilpasser spillestil fordi en jury skal høre på.
- Konkurranse forstyrrer den jevne undervisningsprosessen, og antall konkurranser per år bør derfor begrenses.
- Elevene må komme tidlig i gang med standardrepertoar. Det er viktig å bruke mye tid på dette tidlig, og så kan man spesialisere seg på det man selv liker noe senere.
- Menuhin competition har siden 2010 da Alf Richard var med i planleggingsfasen fått et nytt element; improvisasjon. Dette stimulerer en annen side av kreativiteten, og det blir helheten som teller.

NASJONALT OG REGIONALE TILTAK. PRESENTASJON AV NYE INITIATIV.

Presentasjon av nasjonalt talentutviklingstiltak på klaver ved Anders Hall Grøterud og Håvard Gimse.

- Under klaverkonferansen 2017 ble det stilt spørsmål som: hva er det behov for på klaverfeltet i Norge for å heve nivået? En klar bestilling kom fra konferansens deltakere: det må etableres møteplasser for at talentene kan kalibreres. Dette var utgangspunktet for det nasjonale klavertiltaket som nå presenteres.
- Tiltaket vil tilby inntil 10 plasser for talenter fra hele landet. Dette skal tjene som en møteplass, og deltakerne skal inspireres av hverandre.
- I Norge i dag bevilges det mye penger på kulturfeltet til kulturskole og høyskolesektor, men for gruppen midt imellom (talentene) eksisterer det lite. Det er denne gruppen SFTBD ønsker å nå, både med dette og andre tiltak.
- 6 av talentene får plass basert på tilhørighet til en av seks regioner. Resterende 4 plasser fordeles basert på nivå på prøvespill.
- Målet er at talentene velges ut og programmet legges tidlig i februar, og at første samling blir allerede under Festspillene i Bergen.
- Aldersrammen for prosjektet er satt til 12-19 år. Unntak kan imidlertid gjøres fra aldersrammen som er satt.
- En nasjonal jury sammensatt av inntil tre fagpersoner i miljøet skal gå gjennom søknadene og konkludere rundt hvem som får tilbud om plass.
- Det vil være mange aktuelle deltakere i miljøet rundt Oslo og BDM, men i dette tiltaket er vi opptatt av å gi et tilbud til talenter fra hele landet – også de som blir mindre sett i andre sammenhenger.
- Totalen er viktig, og de som ikke har det beste tilbudet fra før vil bli trukket inn dersom dette tjener helheten.
- Juryen for tiltaket vil trolig bestå av Håvard Gimse, Gunilla Süssmann og Helge Kjekshus.
- Det foreligger et mål om å trekke inn gjestelærere, og samlingene vil arrangeres i sammenheng med andre kulturbegivenheter som mesterklasser ved Jiri Hlinka-akademiet, Valdres Sommersymfoni og Festspillene i Bergen.
- Første års (2019) gjennomføring vil være et pilotprosjekt. I etterkant av første år blir det muligheter for å justere opplegg og rammer. Samlingene som er planlagt tilknyttet første års gjennomføring er 1) 31. mai- 2. juni (Festspillene i Bergen) og 2) 26. juni- 1. juli (Valdres sommersymfoni).
- Faggruppen på klaver vil bli bedt om å innstille kandidater fra alle sine regioner. I tillegg vil vi gå aktivt ut i kanaler hvor vi vet at de unge kan nås.
- På sikt kan det bli aktuelt å samarbeide med UMM.
- Iselin Isungset (SFTBD) vil stå som prosjektleder i tiltaket, og tar seg av alt det praktiske. Thormod Rønning Kvam har vært med på å utrede prosjektet i forkant av oppstart.
- Samlingene skal inneholde kammermusikk, mesterklasser, faglig input, sosialt samvær/miljøbygging og øving.
- Oppdatert informasjon om tiltaket vil sendes ut til alle konferansens deltakere i egen e-post. Konferansens deltakere oppfordres til å motivere aktuelle søkere til å søke.

Presentasjon av Bergen Pianomester ved prosjektleder Karianne Stangenes Søvig.

Prosjektleder Karianne presenterte prosjektet Bergen Pianomester. I denne rapporten gjengis kun stikkordsbaserte notater fra foredraget. Se vedlagt Powerpoint for utfyllende informasjon.

- Bergen Pianomester ble arrangert 17. november 2018. Målet med å arrangere Bergen Pianomester var å arrangere en form for konkurranse de årene det ikke er UMM. Det var også et mål i at dette skulle være et samarbeidsprosjekt mellom institusjonene i Bergen.
- Se powerpoint for informasjon om hvordan klassene var inndelt.
- Juryen delte ut 1., 2. og 3. plass, og alle deltakere fikk skriftlig tilbakemelding fra juryen.
- Prosjektgruppen anså det som viktig å kunne inspirere også de som ikke ville være med på konkurransen. Mestermøte ble derfor organisert, og dette hadde relevans også for studenter på Griegakademiet. I etterkant av mestermøtet ble det arrangert mesterklasse og konsert, og det var god oppslutning.
- I forbindelse med arrangementet var det mange pianoelever som har løftet seg på nivå. Prosjektgruppen gir all ære til klaverkonferansen for inspirasjon og initiativ til å arrangere konkurransen. Videre er prosjektgruppen på pengejakt for å kunne fortsette initiativet.

Presentasjon av Unge Talenter Bjergsted ved Sandra Lie Rognes.

- Unge talenter Bjergsted er en sammenslåing av universitets unge musikere og kulturskolens fordypningsprogram.
- 6 pianister er med på tilbudet skoleåret 2018/2019.
- Klaveravdelingen ved Unge Talenter Bjergsted har fått midler fra Senter for talentutvikling Barratt Due til å få inn eksterne som arbeider med klavergruppen.
- Opplegget drives prosjektbasert med ulikt fokus for hvert prosjekt.
- Det fokuseres på å stille med inspirerende tilbud til både lærere og elever. Eksempelvis var Grethe Helle Rasmussen inne og snakket om PI2, noe som la et underlag for flere gode faglige diskusjoner mellom de ansatte i Stavanger. I januar skal de få besøk av Marina Pliassova, samt at Håkon Austbø kommer ila våren.
- Det har vært svært positivt for lærerkreftene i Stavanger å få input fra andre pedagoger.

Presentasjon av EPTA-konferansen ved Siv Kristin Klippen.

- Siv Kristin Klippen er leder for Musikkpedagogene Norge, og sitter i Styringsgruppen til UMM.
- Siv Kristin og styringsgruppen jobber stadig med utvikling av UMM, og åpner for innspill til utviklingen av denne.
- Siv Kristin og Musikkpedagogene arrangerer også en årlig EPTA-konferanse. Her samles pianister og pianopedagoger på Edvard Munch vgs i Oslo en hel helg, og det blir blant annet foredrag og konserter.
- Forskjellen på dette tilbudet og klaverkonferansen er at man her er på gressrotplan, og man tar tak i problemstillinger som også gjelder de yngste.
- Konferansen arrangeres 22.-24. mars 2019, og klaverkonferanses deltakere oppfordres til å delta.

OPPSUMMERING AV GRUPPEARBEID

Under gruppearbeidet dag 1 var gruppeinndelingen basert på felles bakgrunn/arbeidsinstitusjon. Dag 2 var motsatt, med blandede grupper.

Opgavene lød som følger:

- 1) Vi driver talentutvikling i kulturskolen, på MDD-linjer og talentprogram. Hvordan er vi like og ulike? Hva er de viktigste utfordringene vi har for å drive god talentutvikling? Og hvordan kan de løses?
- 2) Noen talenter går gjerne på flere tilbud - for eksempel kulturskolens fordypningsprogram, tilbud gjennom skolen og et talentprogram. Hva skal til for å skape en bedre, rød tråd og et helhetlig tilbud for elever/talenter som går på flere slike tilbud samtidig?

Konklusjonene er her notert stikkordsbasert.

Stikkord fra kommentarer til oppgave 1:

- En fellesnevner er fokuset på bredde kontra dybde. Elever må utvikle tid og evne til å fordype seg.
- En utfordring innen flere tilbud og institusjoner er at eleven ikke står i sentrum. Det er gjerne risiko for at en elev må stille på tilsvarende obligatorisk undervisning ved ulike institusjoner. En løsning på dette kan være dialog mellom de ulike institusjonene for å sørge for et mer helhetlig tilbud.
- Ikke at alle elever skal fordype seg. Respekten for allsidigheten i kulturskolene er viktig.
- En annen utfordring i dag er at flere elever har flere lærere samtidig. Her må man finne et felles system som man følger, og de ulike lærerne må snakke sammen.
- I sammenheng med dette er det viktig at elevene ikke kommer i lojalitetspress. Eleven må ikke bli kasteball, og det må være en ro og kontinuitet med hver elev som fungerer godt. I eksempelvis Trondheim eksisterer det en egen koordinatorstilling for dette/talentene.
- Det er viktig å skape en sammenheng mellom teori og praksis. Dette er to sider av samme sak som må integreres og utfylle hverandre.
- Det er for lite fleksibilitet ved offentlige utdanningsinstitusjoner. Musikklinjene bør gjøre et arbeid for fagfornyning.
- Enkelte talenter har ikke mulighet til å betale selv for å få god nok oppfølging. Kan det etableres en form for støtteordning for å kunne delta i talentutviklingsprogrammer?

Stikkord fra kommentarer til oppgave 2:

- Modulbaserte løsninger på mdd bør opprettes for å unngå stagnering for elever som også går ved talentutviklingsprogrammer.
- Institusjonene må i større grad samarbeide og det må tydeliggjøres en arbeidsfordeling for å unngå at elevene gjør samme arbeidskrav flere ganger.
- Det er viktig at det blir aktuelt og lukrativt for talentene å velge mdd.
- Å få inn moduler ved vgs-nivå er en beslutning som må tas på politisk nivå. Vi må tilstrebe en fleksibilitet i skolen, hvor man ser individet og tilpasser undervisningen til individet.

DET PERSONLIGE UTTRYKKET – ØNSKET ELLER FRYKTET?

Innlegg ved Wolfgang Plagge.

Wolfgang startet innlegget sitt med å vise til forskning. Forskning viser nemlig at 1 av 1600 mennesker er å anse som gjennomsnittsmennesker. Vi er altså alle forskjellige. Det samme gjelder utøvere, og det er dermed uinteressant å vurdere utøvere ut fra et gjennomsnitt.

Under musikkutdannelse i dag er mester-elev-prinsippet fremmeder det viktigste. Referanser og impulser er ulike hos alle. Pedagoger og lærere må erkjenne at man er representanter for det som har vært, samtidig som man er en del av en samtid.

Lærere har gjerne ett av to mål: å videreformidle den man gjør og kan selv – eller å hindre elevene i å gjøre samme feil som du selv har gjort. Også her er det sentralt å tilpasse bildet etter hvem du har med å gjøre.

Videre trakk Wolfgang paralleller til ulike stiler og epoker innen møbler. Vi har alle hus bestående av ulik innredning fra ulike stilarter. Det samme gjelder musikken. Vi finner stadig asymmetriske, eklektiske referanser rundt oss, men likevel skal elevene spille rent og riktig. Hva er poenget med dette, og kan de kalles musikere?

Hva må så et menneske ha av statistisk grunnkunnskap for å kunne bli et lykkelig musisk vesen? En monoton stemme gjør at man mister kunnskap, og kan føre til feiltolkning og forvirring. Det er viktig å se helheten i et konsept. På et tidspunkt trenger vi spisskompetanse for å lære bort at det finnes grunnprinsipper for fysiske lover for hvordan ting skal være. Det er mer viktig å presisere for et ungt menneske at det skal arbeid til, enn å spesifisere nøyaktig hva.

Hovedessensen i Wolfgangs innlegg handlet om hvordan både lærere og elever er ulike individer, med ulik bagasje og ulik opplevelse av virkeligheten. Dette medfører personlige uttrykk, som er en naturlig del av det hele og som bør applauderes.

Wolfgang avsluttet innlegget med et tips. "Ved å være seg bevisst at studenter sitter med andre erfaringer enn deg selv, kan vi hjelpe studentene på vei!"

AVSLUTNING

Konferansen ble avsluttet med en kortere økt hvor det ble summet mellom to og to konferansedeltakere. I etterkant av summingen ble enkelte kommentarer presentert i plenum. Disse listes opp under:

- Årets konferanse var veldig variert og inspirerende.
- Den komplekse helheten ble i større grad presentert under årets konferanse.
- Det var fint og inspirerende å overvære mesterklasser med Kei og Sofia – som tross alt er midt i målgruppen av elever denne konferansen dreier seg om.
- Konferansen gir god inspirasjon til å jobbe videre med undervisning lokalt.
- Innlegget med Maren Ørstavik og hennes fokus på ekspertisen og egenskapene til pianister var motiverende.
- Det var positivt at Thormod Rønning Kvam kom inn med innlegg, da han nettopp har vært gjennom gradene og det vi jobber med.
- Under klaverkonferansen er det deltakerne som er ekspertene, og man utvikler og inspirerer hverandre til videre arbeid.

VEDLEGG

- 1) Kontaktliste til konferansens deltakere.
- 2) Invitasjon og program.
- 3) Lysbilder fra konferansens presentasjoner:
 - 01: Anders Hall Grøterud dag 1
 - 02: Maren Ørstavik
 - 03: Anders Hall Grøterud dag 2
 - 04: Sergej Osadchuk
 - 05: Thormod Rønning Kvam
 - 06: Karianne Stangenes Søvig

AKUELLE NETTLENKER

Barratt Due musikk institutt: <https://www.barrattdue.no/>

EPTA-konferansen: <http://www.musikkpedagogene.no/epta-2>

Jiri Hlinka Klaverakademi: <http://klaverakademiet.no/>

Rekstensamlingene: <http://rekstensamlingene.com/>

Senter for talentutvikling Barratt Due: <https://www.barrattdue.no/sftbd/>

UMM: <http://umm.no/>

Unge Talenter Bjergsted: <https://www.stavangerkulturskole.no/musikk/unge-talenter-bjergsted>

OM SENTER FOR TALENTUTVIKLING BARRATT DUE (SFTBD)

Senter for Talentutvikling er en pådriver for å gi talenter innen klassisk musikk vekstvilkår på internasjonalt nivå der talentene bor.

Senteret støtter regionale talentmiljøer som ønsker å utvikle seg i Stavanger, Kristiansand, Bergen, Trondheim og Tromsø. Vårt mål er å arbeide for flere talentutviklingsplasser innen klassisk musikk i regionene.

Senteret er medarrangør av talentprogrammet Ung Filharmoni, samt initiativtaker og vertskap for nasjonale konferanser innen klaver, blås og stryk.

Senteret skal bidra til økt innsikt om talentutvikling og hva som skal til for å bli god, samt og skape nasjonale og regionale møteplasser for formidling, deling og utvikling av kunnskap.

Senter for Talentutvikling Barratt Due er muliggjort ved støtte fra Kavlifondet, Dextra Musica, Sparebankstiftelsen DNB, Tom Wilhelmsens Stiftelse og Talent Norge AS.

Kontaktinfo:

Leder Senter for Talentutvikling:

Anders Hall Grøterud

anders.groterud@bdm.no

+47 922 51 455

I arbeidet innenfor klaverfeltet får SFTBD faglig støtte fra faggruppen på klaver med representanter fra alle regionene: Mona Spigseth (Trondheim), Siv Høye Sjøtun (Bergen), Sandra Lie Rognes (Stavanger), Tellef Juva (Kristiansand), Sergej Osadchuk (Tromsø), Håvard Gimse (NMH/JHA), Kristin Fyrand-Mikkelsen og Marina Pliassova (Oslo/Barratt Due).